

Explaining the Revitalization of Historical Areas in Shiraz with a Foresight Approach

ARTICLE INFO

Article Type

Original Research

Authors

Ghezeli Jahromi S.¹ MA

Ahmadi F.^{2*} PhD

Farrokhi M.² PhD

Talebi Z.² PhD

How to cite this article

Ghezeli Jahromi S, Ahmadi F, Farrokhi M, Talebi Z. Explaining the Revitalization of Historical Areas in Shiraz with a Foresight Approach. Geographical Researches. 2024;39(3):289-297.

¹Department of Urban Planning, Najafabad Branch, Islamic Azad University, Najafabad, Iran

²"Department of Urban Planning" and "Research Center for New Horizons in Architecture and Urban Planning", Najafabad Branch, Islamic Azad University, Najafabad, Iran

*Correspondence

Address: Department of Urban Planning, Najafabad Islamic Azad University, University Boulevard, Najafabad, Iran. Postal Code: 8514143131

Phone: +98 (31) 42292929

Fax: -

fereshteahmadi2004@yahoo.com

Article History

Received: January 18, 2024

Accepted: July 24, 2024

ePublished: September 28, 2024

ABSTRACT

Aims This study aimed to revitalize the historical districts of Shiraz using a foresight methodology, with a focus on the year 2051.

Methodology Conducted in 2023 (1402 in the Islamic calendar), the research employed a foresight approach to analyze Shiraz's historical areas. A researcher-developed questionnaire was utilized for data collection, beginning with a review of existing literature to identify key indicators affecting the revitalization process. These indicators were used to design the research questionnaire, which was validated using the Delphi method. The study's sample consisted of 30 experts in urban planning, selected through purposive sampling. To assess the key driving forces, foresight tools such as MicMac and Scenario Wizard were applied.

Findings Fourteen significant factors impacting the revitalization of Shiraz's historical fabric were identified, including the degradation of historically significant buildings, limited financial resources for restoration, declining public appreciation of historical buildings, and the underutilization of tourist attractions in these areas. Among the six potential scenarios, the fourth scenario, which exhibited 13 favorable conditions, was deemed the most optimal, followed by the sixth scenario with 12 favorable conditions. The remaining scenarios (first, second, third, and fifth) were classified as critical due to their negative status. The fourth scenario, with a desirability score of 21.10, was the most advantageous, while the fifth scenario, with a critical rate of 33.33%, represented the worst-case scenario.

Conclusion Six possible scenarios, each representing different combinations of favorable, static, and critical conditions, may arise in the revitalization of Shiraz's historical districts. The favorable condition is the most likely to occur, followed by the static state, with the critical condition being the least probable.

Keywords Fabric; Historical Fabric; Foresight; Shiraz

CITATION LINKS

[Alimmohamadi *et al.*, 2024] Sustainable urban planning patterns and techniques in historical ...; [Amanzadegan & Tabibian, 2021] Reading sustainable urban regeneration in historical districts by analyzing and evaluating the feasibility ...; [Azadkhani *et al.*, 2023] Study of the feasibility of regeneration of central worn-out textures of Ilam ...; [Capolongo *et al.*, 2019] How to assess urban regeneration ...; [Gao *et al.*, 2020] Urban regeneration and emotional politics ...; [Ghaenoie & Khan Mohammadi, 2015] Urban regeneration through the explanation ...; [Ghorbanloo *et al.*, 2022] Strategic analysis of urban regeneration with an emphasis on social components in peri-urban ...; [Godet, 2000] The art of scenarios and strategic ...; [Gu & Zhang, 2021] Framing social sustainability and justice claims in urban ...; [Heidari *et al.*, 2022] Future study and identification of key factor for the regeneration of inefficient urban ...; [Hoseini & Moradian Harandi, 2023] Investigating the role of creative tourism in the recreation and development of tourism in the historic neighborhoods of the city ...; [Izadfar & Rezaei, 2020] Identifying the key factors affecting sustainable urban regeneration with a futures research ...; [Karimi Yazdi *et al.*, 2019] An inquiry into qualitative norms of place perception in the experience of urban ...; [Korkmaz & Balaban, 2020] Sustainability of urban regeneration in Turkey: Assessing the performance ...; [Lee & Lim, 2018] An analytic hierarchy process (AHP) approach for sustainable assessment of economy-based and community-based ...; [Lei *et al.*, 2023] Tourism development induced ...; [Moaiiedfar & Saberi, 2020] Forecasting in the historical texture with a sustainable development ...; [Peyvastehegar *et al.*, 2017] Facilitating performance evaluation offices old urban tissue in the process of sustainable urban ...; [Pourahmad *et al.*, 2021] Assessing the tourism capabilities of historical textures for ...; [Pourmohammadi *et al.*, 2020] Urban slums sustainable regeneration through foresight ...; [Rahimian *et al.*, 2012] Urban rustytextures recreation with an emphasis on social ...; [Rajabi *et al.*, 2021] Identifying the regeneration affecting key drivers of Tabriz City ...; [Rousta *et al.*, 2022] Scale analysis of urban regeneration projects and its effects on the quality of life of ...; [Sadeghi *et al.*, 2021] Feasibility analysis of TDR projects based on mapping of potential ...; [Taghinejad *et al.*, 2020] Futuristic future approach to creative ...; [Yao *et al.*, 2023] The role of city honor designations in influencing tourism performance: Evidence ...; [Zali & Zamanipoor, 2015] Systematic analysis of strategic variables of regional development in scenario ...; [Zhang *et al.*, 2021] The network governance of urban renewal: A comparative ...;

تبیین بازآفرینی بافت‌های تاریخی شهر شیراز با رویکرد آینده‌پژوهی

سیاوش قزلی جهرمی MA

گروه شهرسازی، واحد نجف‌آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف‌آباد، ایران

فرشته احمدی* PhD

"گروه شهرسازی" و "مرکز تحقیقات افق‌های نوین در معماری و شهرسازی"، واحد نجف‌آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف‌آباد، ایران

مریم فرخی PhD

"گروه شهرسازی" و "مرکز تحقیقات افق‌های نوین در معماری و شهرسازی"، واحد نجف‌آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف‌آباد، ایران

زینب طالبی PhD

"گروه شهرسازی" و "مرکز تحقیقات افق‌های نوین در معماری و شهرسازی"، واحد نجف‌آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف‌آباد، ایران

چکیده

مقدمه: هدف پژوهش پیش رو، بازآفرینی بافت‌های تاریخی شهر شیراز با رویکرد آینده‌پژوهی در افق ۱۴۳۰ بود.

روش‌شناسی: این مطالعه با رویکرد آینده‌پژوهی در سال ۱۴۰۲ در بافت تاریخی شهر شیراز به انجام رسید. در این پژوهش، از پرسش‌نامه محقق‌ساخته استفاده شد. برای طراحی پرسش‌نامه، ابتدا لیست شاخص‌های موثر بر بازآفرینی بافت‌های تاریخی شهر شیراز از طریق بررسی سایر مطالعات استخراج شد. با استفاده از شاخص‌های تعیین‌شده، پرسش‌نامه طراحی شد. برای ارزیابی پرسش‌نامه از تکنیک دلفی استفاده شد. به منظور پاسخ‌گویی به پرسش‌های پژوهش، ۳۰ نفر از کارشناسان و متخصصین حوزه برنامه‌ریزی با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند. برای تجزیه و تحلیل نیروهای پیشران در منطقه مورد مطالعه، از نرم‌افزارهای آینده‌پژوهی مانند میک‌مک (MicMac 1) و سناریو ویزارد (Scenario Wizard 4) استفاده شد.

یافته‌ها: ۱۴ عامل کلیدی موثر بر بازآفرینی بافت تاریخی شیراز شامل مخروبه‌شدن برخی از بناهای باارزش تاریخی، نبود بودجه برای مرمت، از بین رفتن ارزش بناهای تاریخی در ذهن مردم، عدم استفاده کامل گردشگران از جاذبه‌های توریستی بافت و غیره شناسایی شد. بهترین سناریوی ممکن در بین ۶ سناریوی پذیرفته‌شده، سناریوی چهارم با کسب ۱۳ شرط و سپس سناریو ششم با ۱۲ شرط مطلوب ارزیابی شد و سناریوهای دیگر (سناریوهای اول، دوم، سوم و پنجم) به دلیل دارا بودن وضعیت قرمز به عنوان سناریوهای بحرانی در نظر گرفته می‌شوند. به طور کلی، در بین ۶ سناریو، سناریوی چهارم با ضریب مطلوبیت ۲۱/۱۰ بهترین سناریوی مطلوب و سناریوی پنجم با نرخ بحرانی ۳۳/۳۳٪ بدترین وضعیت بحرانی را داشت. **نتیجه‌گیری:** ۶ سناریو با ترکیب‌های متفاوتی از سه وضعیت، مطلوب، ایستا و بحرانی، احتمال وقوع در بازآفرینی بافت تاریخی شهر شیراز را دارند که وضعیت مطلوب بیشترین سهم را در بین حالت‌های ممکن دارد و پس از آن حالت ایستا و در نهایت حالت بحرانی قرار دارند.

کلیدواژگان: بافت، بافت تاریخی، آینده‌پژوهی، شیراز

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۰/۲۸

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۵/۰۳

*نویسنده مسئول: fereshtehmadi2004@yahoo.com

مقدمه

گذشت زمان و اصول حاکم بر توالی شهری و جابه‌جایی درونی جمعیت و مهاجرپذیری باعث شده که قسمت‌هایی از بافت‌های

شهری به مرور زمان فرسوده شوند. فرسودگی شهری از ابعاد مختلفی مانند فرسودگی کالبدی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و محیطی قابل بررسی است [Peyvastehgar et al., 2017]. برای تجدید حیات اجزای شهری و کارکردهای آنها اقدام‌های گوناگون در مقیاس‌های خرد، میانه و کلان انجام می‌گیرد [Lei et al., 2023]. یکی از اقداماتی که طی ۲۰۰ سال گذشته در بازگرداندن اجزا و کارکردهای شهرها به مدار کارآمدی در اکثر کشورهای دنیا به کار گرفته شده، بازآفرینی است [Hoseini & Moradian Harandi, 2023]. بازآفرینی شهری با نام تجدید حیات شهری، نوسازی شهری و رنسانس شهری نیز شناخته شده که در زمینه سیاست‌های عمومی، این مفاهیم جدید و متنوع اشاره به مسایلی از قبیل رکود اقتصادی، تخریب‌های زیست‌محیطی، بی‌توجهی به جوامع، رشد بیکاری و برخی از مشکلات اجتماعی داشته که برآمده از مسایل شهری بوده است [Rousta et al., 2022]. بازآفرینی شهری یک انتخاب استراتژیک مهم برای ارتقای توسعه شهری است که این شامل ذی‌نفعان متعدد مانند دولت، شرکت‌ها، جوامع و ساکنان است. بنابراین، چگونگی هماهنگی خواسته‌های منافع پیچیده ذی‌نفعان مختلف در بازآفرینی شهری و اطمینان از پیشرفت منظم در این کار بسیار مهم است [Zhang et al., 2021]. رویکرد بازآفرینی در تجربه جهانی با نقد پیشی‌گرفتن دگردیسی کالبدی بر دگردیسی محتوایی در تجارب پیشین نوسازی به وجود آمد. بازآفرینی مجموعه اقدامات هنرمندانه و اندیشیده‌شده‌ای است که با هدف دادن حیات مجدد به کارکردها و فضاهای شهری در سطوح گوناگون صورت می‌گیرد [Yao et al., 2023] و مفهوم نوظهوری است که از اواخر دهه ۱۹۷۰ و ۱۹۸۰ میلادی، به عنوان یکی از رویکردهای اصلی دولت‌های اروپای غربی و آمریکای شمالی در مواجهه با مسایل و مشکلات مناطق شهری مورد توجه قرار گرفت [Pourahmad et al., 2021]. بازآفرینی محله‌های شهری، که بعد از دهه ۱۹۸۰ به ابزاری مهم برای سیاست شهری تبدیل شده است، تنها با استناد به پیشرفت فیزیکی شهرها قابل توضیح نیست. بازآفرینی شهری شامل همه جنبه‌های اساسی توسعه شهری از جمله مسایل روان‌شناختی است [Korkmaz & Balaban, 2020]. این رویکرد تنها به دنبال باززنده‌سازی مناطق متروکه نیست، بلکه با مباحث گسترده‌تری همچون اقتصاد رقابتی و کیفیت زندگی سروکار دارد [Capolongo et al., 2019]. این مفهوم، به‌تدریج در دهه ۹۰ علاوه بر توسعه قلمرو فعالیت به‌ویژه در مراکز شهری به رویکردی جامع‌نگر تبدیل شد که علاوه بر توجه به ویژگی‌های فیزیکی محیط و ارتقای آن، به تحول در ساختارهای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی پایبند است [Ghaenoie & Khan Mohammadi, 2015] و در بسیاری از کشورها، از جمله هلند، برای بهبود شرایط زندگی در محله‌های محروم اجرا شده است [Azadkhani et al., 2023]. پروژه‌های بازآفرینی شهری بر تحقق پایداری محیطی و اجتماعی از سوی توسعه زیرساخت‌ها، افزایش کیفیت زندگی و احیای اجتماعات محلی از طریق ایجاد

برخوردار است. در ارتباط با موضوع آینده‌پژوهی چه در داخل و چه در خارج پژوهش‌های بسیاری انجام شده است. به دلیل گستردگی موضوع هرکدام به یک جنبه از مسایل اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، زیست‌محیطی و کالبدی پرداخته‌اند. با این وجود، تحقیق‌های آینده‌پژوهی درخور و مرتبط با بافت‌های تاریخی شهری صورت نگرفته است. از طرفی دیگر، پژوهش‌های مشترک دو حوزه مطالعاتی بازآفرینی و آینده‌پژوهی تعداد معدودی است و اکثراً بر بافت فرسوده متمرکز بوده و بافت تاریخی و شرایط و ویژگی‌های خاص آن را مورد توجه قرار نداده‌اند. بنابراین، پژوهش حاضر از معدود پژوهش‌هایی است که مسایل موجود در بافت تاریخی را مورد واکاوی قرار می‌دهد. شهر شیراز یکی از شهرهای تاریخی ایران است. بافت تاریخی و قدیمی مرکز شهر محلات ارزشمندی دارد که از عناصر منحصر به فردی مانند بازار، قلعه تاریخی، مسجد، حمام، خانه‌های قدیمی و غیره تشکیل شده است و وسعت تقریبی آن معادل ۳۷۷ هکتار است. سیاست‌گذاری در این حوزه از رویکردهای با غلبه مسایل کالبدی و حتی تا حدودی تاکید بر رویکردهای تامین مالی و سودآوری‌های اقتصادی، تا تحولات چند سال اخیر که تلاش شده تا رویکردهای اجتماعی نیز در کنار دیگر مسایل دیده شود، تغییر کرده است. با توجه به مطالعات صورت‌گرفته از بافت تاریخی شهر شیراز و بازیدهای میدانی و نظرسنجی با ساکنین بافت، می‌توان از مسایل و مشکلات موجود در بافت‌های تاریخی شهر شیراز مواردی را برشمرد؛ از جمله معابر کم‌عرض یا پوشش نامناسب، عدم وجود تاسیسات و تجهیزات شهری مناسب، عدم وجود مبلمان‌های نوین شهری، کمبود کاربری‌های خدماتی و فراغتی، ریزدانی بافت، بروز مشکلات ایمنی و آلودگی‌های زیست‌محیطی، ترافیک، نسبت کم سطح پیاده‌رو به سواره‌رو، مسکن غیرقابل اطمینان در مقابل حوادث، سیمای نامطلوب بافت، دسترسی نامناسب وسایل امدادرسانی در زمان وقوع بحران و غیره که باعث پیچیدگی و ناپایداری هرچه بیشتر بافت شده است و نیاز مبرم به چاره‌اندیشی برای حل این مساله از سوی مدیران شهری و ساکنین محلات را می‌رساند. مجموع این عوامل، پایین بودن و تنزل کیفیت بافت شهری را در پی داشته است. این در حالی است که بافت‌های تاریخی شهر شیراز می‌توانند تاثیر بی‌بدیلی در توسعه پایدار و آینده شهر داشته باشند؛ چرا که، می‌توان از طریق پتانسیل‌ها و ظرفیت‌های موجود از آنها نیز بهره گرفت و از رشد فیزیکی و توسعه بی‌رویه شهر جلوگیری کرد. بنابراین توجه به بازآفرینی این بافت‌ها ضرورت داشته و نیاز است تا مسئولین و برنامه‌ریزان شهری در این راستا، توجه و تدابیر ویژه‌ای بیندیشند تا در نهایت به ارتقای کیفیت زندگی در این بافت‌های تاریخی کمک کنند.

یکی از مسایل بسیار مهم در رابطه با بافت تاریخی شهر شیراز، بازآفرینی آنها است که به علت پیچیدگی‌های شهری که مهم‌ترین مولفه‌های آن عدم قطعیت، شتاب‌گرفتن تحولات، افزایش رقابت‌های شهری، پیچیدگی نیازهای شهروندان و پیش‌بینی‌ناپذیری امور هستند، نیازمند مدیریتی اصولی و هدفمند

شبکه اجتماعی تاکید دارد [Lee & Lim, 2018]. در واقع، فرآیند بازآفرینی پایدار شهری به عنوان یک راه حل برای دستیابی به سرزندگی اقتصادی، برابری اجتماعی و سلامت اکولوژیک در شهرها مورد توجه واقع شده است و ادبیات رو به رشد قویاً غیرقابل اجتناب توسعه پایدار شهری را برای حل معضلات پیچیده و چندبعدی شهرها و از جمله محلات ناکارآمد مورد تاکید قرار داده است [Izadfar & Rezaei, 2020]. نقش بازآفرینی شهری، کشف نیروها و عواملی است که اُفت شهری را به وجود آورده‌اند و اتخاذ واکنش مثبت و پایداری است که به بهبود مستمر و کیفی حیات شهری منجر می‌شود [Karimi Yazdi et al., 2019].

در حال حاضر، چارچوب نظری برنامه‌ریزی برای بازآفرینی شهری از مفاهیم پیش‌بینی و آینده‌نگری گذر کرده، و به موضوع آینده‌پژوهی و آینده‌نگاری که وظیفه‌اش معماری آینده است، رسیده است [Zali & Zamanipoor, 2015]. آینده‌پژوهی با پیش‌بینی متفاوت است. معمولاً پیش‌بینی‌ها بر این مبنا تهیه می‌شوند که "آینده بسیار شبیه زمان حال خواهد بود و دنیای فردا تفاوت کمی با دنیای امروز خواهد داشت". پیش‌بینی چندان توسط برنامه‌ریزان استفاده نمی‌شود؛ چون زمانی که کارها خوب پیش می‌رود، بدون پیش‌بینی هم می‌توان مسایل را مدیریت کرد؛ ولی وقتی امور بر وفق مراد نیست، دیگر خیلی دیر شده است [Godet, 2000].

بافت‌های تاریخی نه‌تنها به واسطه وجود بناها و فضاهای ارزشمند تاریخی، بلکه از آنجا که روایت واقع از زندگی و فعالیت انسان‌هایی است که در طول دوران بلندی در آن زیست می‌کرده‌اند، واجد منابع غنی فرهنگی و اجتماعی هستند و اهمیت بسزایی دارند. از آنجایی که محله‌های قدیمی نشانه هویت فرهنگی و تاریخی شهرها محسوب می‌شوند و تخریب و نابودی آنها تیشه بر ریشه هویت ساکنان است، ضرورت رسیدگی به این بافت‌ها و بازآفرینی آنها احساس می‌شود. امروزه، با توجه به توسعه شهری و محاصره تکنولوژی بافت‌های تاریخی، موضوع مرمت بافت‌های فرهنگی و تاریخی و انجام پروژه‌های طراحی شهری در آنها با چالش دوگانه رویکرد مداخله و نگرش حفاظتی مواجه شده است. طبق این دو رویکرد، ساخت‌وسازهای جدید و معماری معاصر از هویت کافی به منظور درج در بافت‌های باارزش شهری برخوردار نیست و فرآیند فرسودگی با سرعت بیشتری در بافت‌های تاریخی نمود یافته است [Alimmohamadi et al., 2024]. پیشرفت‌های نظری اخیر در سیاست‌ها و ادبیات مربوط به بازآفرینی شهری، اهمیت مکان را در ایجاد طرح‌های احیای معتبر و حساس به محلی نشان داده است [Gao et al., 2020]. محرک‌های توسعه در بافت‌های تاریخی به توسعه کالبدی، اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی در این بافت کمک می‌نمایند و حیات دوباره و سرزندگی را می‌توانند تزریق نمایند [Gu & Zhang, 2021].

موضوع آینده‌پژوهی سابقه مطالعه چندان در ایران ندارد، اما بحث بافت‌های فرسوده به‌ویژه بافت‌های تاریخی از قدمت طولانی

سپس داده‌های جمع‌آوری‌شده از پرسش‌نامه خبرگان برای تجزیه و تحلیل وارد نرم‌افزار سناریو ویزارد شد.

جدول ۱) مشخصات شرکت‌کنندگان

مشخصات	فراوانی (%)
جنسیت	
زن	۱۱ (۳۶/۷)
مرد	۱۹ (۶۳/۳)
مقطع تحصیلی	
کارشناسی	۱۴ (۴۶/۷)
کارشناسی ارشد	۱۰ (۳۳/۳)
دکتری	۶ (۲۰)
مدرک تحصیلی	
شهرسازی	۵ (۱۶/۷)
جامعه‌شناسی	۵ (۱۶/۷)
مدیریت	۲ (۶/۶)
آینده‌پژوهی	۵ (۱۶/۷)
بازآفرینی	۱۳ (۴۳/۳)
سابقه اشتغال	
<۵	۸ (۲۶/۷)
۱۰-۵	۱۲ (۴۰/۰)
>۱۵	۱۰ (۳۳/۳)

یافته‌ها

تعداد اندیکاتورهای شناسایی‌شده ۴۷ و ابعاد ماتریس ۴۷*۴۷ بود. این نتایج نشان داد که میزان پرشدن ماتریس اول بیش از ۹۱٪ است که بیانگر تاثیر بالای شاخص‌های تعیین‌شده بر یکدیگر بود و از مجموع روابط ارزیابی‌شده مربوط به ۲۰۲۲ شاخص، ۱۸۷ رابطه دارای مقدار ۰ (صفر) بودند که به معنای عدم تاثیرگذاری شاخص‌ها بر یکدیگر است. از این بین، ۵۱۰ پیوند دارای مقدار ۱ (یک) بود که نشان‌دهنده تاثیر ضعیف شاخص‌ها بر یکدیگر است و حدود ۴۰۹ پیوند دارای عدد ۲ بودند که نشان‌دهنده تاثیر نسبتاً قوی شاخص‌ها بر یکدیگر است و ۶۷۴ پیوند دارای عدد ۳ بودند که نشانه روابط زیاد است، یعنی شاخصی کلیدی که تاثیر زیادی دارد. حدود ۶۳۶ پیوند دارای عدد ۴ بودند که نشان‌دهنده پیوندهای شاخص بالقوه است. شاخص‌های تاثیرگذار در بازآفرینی بافت تاریخی در شهر شیراز در تمامی مناطق نمودار توزیع شده بودند که نشان داد برخی از شاخص‌ها بیشترین تاثیر و برخی از شاخص‌ها کمترین تاثیر را داشتند (شکل ۱).

وضعیت ارتباط بین نشانگرها در حالت‌های ۱۰۰٪ و ۵۰٪ مشخص شد (شکل ۲).

از میان ۴۷ مولفه مورد بررسی، ۱۴ پیشران کلیدی در سناریوهای بازآفرینی بافت تاریخی شیراز می‌توانستند نقش مهمتری را ایفا نمایند. سپس، اطلاعات مستخرج از پرسش‌نامه در نرم‌افزار سناریو ویزارد وارد شد. پس از استخراج عوامل از طریق بررسی اسناد علمی، عوامل کلیدی شامل ۲۰ عامل موثر در بازآفرینی بافت تاریخی شیراز مشخص شدند (جدول ۲).

هستند که با روش‌های سنتی امکان‌پذیر نیست. نبود یک برنامه‌ریزی درست و منطقی این بافت‌ها را در آینده‌ای نه‌چندان دور به بافتی تبدیل خواهد کرد که حتی زندگی در آن دچار مشکل (بیش از پیش) خواهد شد. لذا نیازمند به‌کارگیری روش‌های جدید است که رویکرد آینده‌پژوهی یکی از آنها است. از این رو، مساله اصلی پژوهش، شناخت متغیرهای کلیدی یا عامل‌های تاثیرگذار، چگونگی تاثیر عوامل بر یکدیگر بوده است. در این راستا، هدف این مطالعه بررسی عوامل کلیدی موثر بر بازآفرینی بافت‌های تاریخی شیراز و نیز ارزیابی سناریوهای محتمل بر بازآفرینی بافت‌های تاریخی شهر شیراز بود.

روش‌شناسی

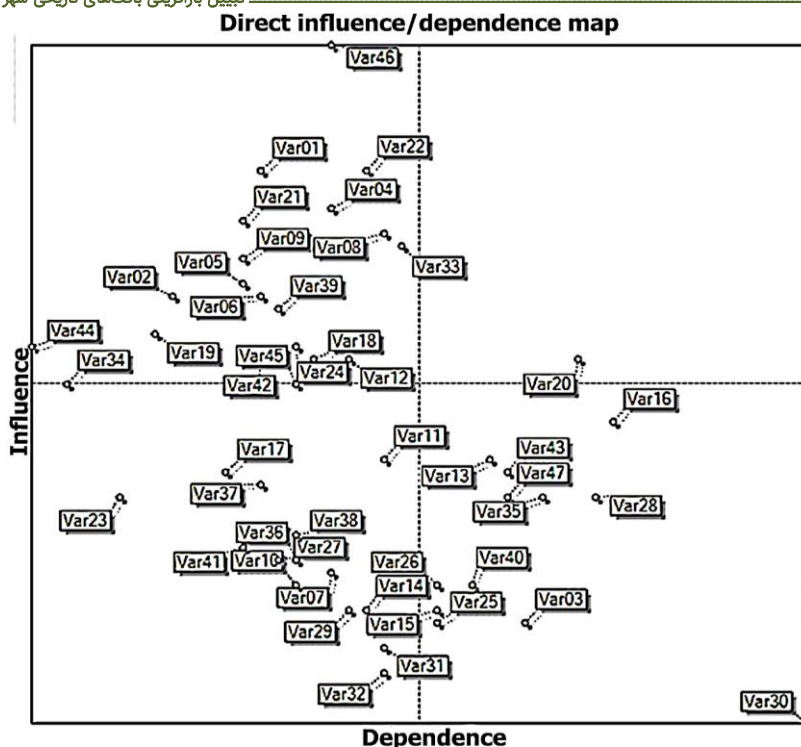
این مطالعه با رویکرد آینده‌پژوهی در سال ۱۴۰۲ در بافت تاریخی شهر شیراز به انجام رسید. شهر شیراز، یکی از قدیمی‌ترین شهرها در جنوب کشور و مرکز مهم تاریخی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی در ایران محسوب می‌شود [Sadeghi et al., 2021]. منطقه ۸ شهر شیراز به عنوان منطقه تاریخی و فرهنگی با وسعت ۳۷۸ هکتار بخشی از محدوده مرکزی شهر شیراز را شامل می‌شود که در جوار مناطق ۱، ۲ و ۳ قرار دارد که عمده هم‌جواری آن از جنوب، غرب و شرق با منطقه ۲ است و جمعیتی بالغ بر ۷۵۰۰۰ نفر جمعیت دارد. به لحاظ عرفی این منطقه از ۱۲ محله سنتی تشکیل شده است.

روش گردآوری اطلاعات مورد نیاز پژوهش دو روش اسنادی و میدانی بود. در این پژوهش، از پرسش‌نامه محقق‌ساخته استفاده شد. برای طراحی پرسش‌نامه، ابتدا لیست شاخص‌های موثر بر بازآفرینی بافت‌های تاریخی شهر شیراز از طریق بررسی سایر مطالعات استخراج شد. سپس با استفاده از شاخص‌های تعیین‌شده، پرسش‌نامه طراحی شد.

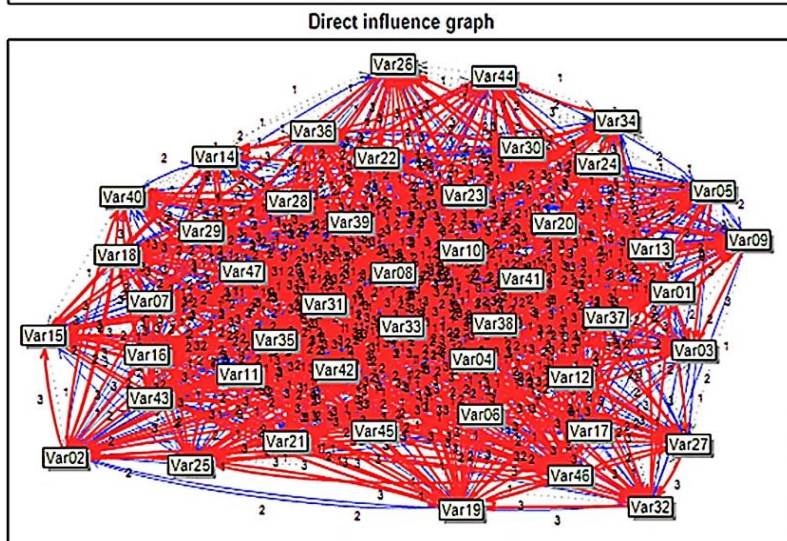
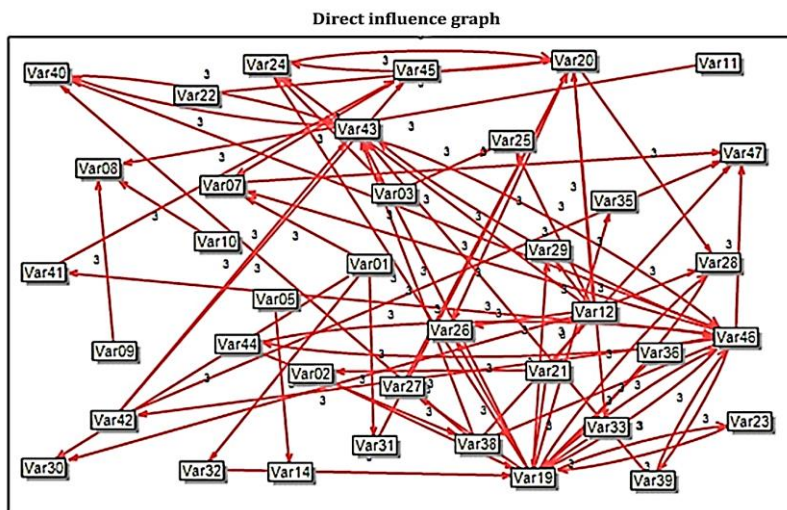
برای سنجش روایی محتوایی و صوری، پرسش‌نامه به تعدادی از نخبگان که به صورت هدفمند و بر اساس معیارهای سطح تحصیلات بالاتر از کارشناسی و تخصص برنامه‌ریزی شهری ارایه شد (N=۱۵). پس از اصلاح پرسش‌نامه توسط نخبگان، ۸ سوال حذف شد و پرسش‌نامه نهایی با ۲۰ سوال تایید شد. برای سنجش پایایی پرسش‌نامه، از آلفای کرونباخ استفاده شده که میزان آلفای کرونباخ برای کل پرسش‌نامه برابر با ۰/۸۹ بود.

جامعه آماری پژوهش به منظور پاسخ‌گویی به پرسش‌ها، ۳۰ نفر از کارشناسان و متخصصین حوزه برنامه‌ریزی شهری بود و پرسش‌نامه‌ها توسط کارشناسان این حوزه و اعضای هیات علمی دانشگاه تکمیل شد (جدول ۱). به منظور انتخاب آگاهانه اعضا، از روش نمونه‌گیری هدفمند استفاده شد.

برای تجزیه و تحلیل نیروهای پیشران در منطقه مورد مطالعه، از نرم‌افزارهای آینده‌پژوهی مانند میک‌مک ۱ (MicMac) و سناریو ویزارد ۴ (Scenario Wizard) استفاده شد. برای تحلیل داده‌های حاصل از تحلیل اثرات متقابل از نرم‌افزار میک‌مک استفاده شد.

شکل ۱) پراکندگی عامل‌های مستقیم در نمودار تاثیرگذاری تاثیرپذیری

شکل ۲) نمودار گرافیکی روابط شاخص‌ها در تاثیرگذاری ۱۰۰٪ (پایین) و تاثیرگذاری ۵۰٪ (بالا)

جدول ۲) شاخص‌های تاثیرگذار در بازآفرینی بافت تاریخی در شهر شیراز

ردیف	شاخص
۱	مخروبه شدن برخی از بناهای بارز تاریخی
۲	از بین رفتن ارزش بناهای تاریخی در ذهن مردم
۳	تهدید ناشی از دسترسی نامناسب به فضاهای بلاستفاده که بر بی‌توجهی سرمایه‌گذاران دولتی و خصوصی به این فضاها می‌افزاید
۴	امنیت در مقابل زلزله و حوادث طبیعی
۵	دسترسی به آب، برق، گاز، تلفن، فاضلاب و غیره
۶	روشنایی و نور معابر
۷	تهدید از بین رفتن انسجام بافت تاریخی در اثر ایجاد معابر و خیابان‌های نامناسب
۸	پایین بودن سطح بهداشت در بافت
۹	کمبود آموزش‌های همگانی به منظور بالا بردن سطح افکار در جامعه
۱۰	کاهش گرایش به سکونت اقشار متوسط به بالا و خروج جمعیت بومی از بافت
۱۱	نبود بودجه کافی برای مرمت
۱۲	عدم استفاده کامل گردشگران از تمام جاذبه‌های توریستی بافت
۱۳	هزینه زیرساخت‌های شهری
۱۴	جلب توجه ذی‌نفعان و ذی‌نفعان برنامه‌های بازآفرینی به مقوله معضلات زیست‌محیطی
۱۵	آموزش پاکسازی و زیباسازی بافت
۱۶	نبود پژوهش جامع
۱۷	نبود نیروی متخصص در سازمان‌های ذی‌ربط
۱۸	عدم سکونت هیچ یک از مسئولان مدیریت شهری و میراث فرهنگی در محدوده بافت تاریخی
۱۹	عدم اقتدار سازمان بهسازی و نوسازی
۲۰	فقدان سیاست‌های مشخص برخورد

نتایج حاصل از سناریو ویزارد

شاخص‌های اصلی مورد استفاده در سناریو ویزارد، شاخص‌های تعیین شده در نرم‌افزار میک‌مک بود. سپس موقعیت‌های ممکن به سه قسمت ۱- وضعیت بهینه، ۲- وضعیت ایستا و ۳- وضعیت بحرانی تقسیم شد. این موقعیت‌های تعریف شده، تصاویری از

لحظات احتمالی آینده برای پیشبرد وضعیت آتی بازآفرینی بافت تاریخی در شهر شیراز است. وضعیت بحرانی نشان‌دهنده بدترین وضعیت، وضعیت بهینه نشان‌دهنده وضعیت مطلوب و وضعیت ایستا نشان‌دهنده تداوم روند فعلی است.

وضعیت‌های احتمالی برای تهیه سند سناریو

داده‌های جمع‌آوری شده از ماتریس متقابل ۶۰*۶۰ برای ۲۰ عامل کلیدی در این مرحله برای تجزیه و تحلیل در جادوگر سناریو وارد شد و سناریوهای حاصل به عنوان مطلوب، بحرانی یا ایستا طراحی شدند. به عبارت دیگر سناریوهای ایجاد شده بر اساس منطق نرم‌افزار تحلیلگر ویزارد ایجاد شدند که به منظور سهولت درک صفحه سناریو و شدت شرایط بحرانی مطلوب، سه حالت در نظر گرفته شد؛ که رنگ سبز نشان‌دهنده بهترین وضعیت است. در شرایط ممکن، رنگ قرمز نشان‌دهنده بدترین وضعیت ممکن و رنگ زرد نشان‌دهنده روند ایستا و ادامه وضعیت موجود است.

الف) طراحی سناریوهای قوی

بر اساس نتایج به دست آمده از سناریو ویزارد، سناریوهای قوی در این تحقیق شامل ۶ سناریو است که با نوشتن استراتژی برای این سناریوها و در مجموع وضعیت هر یک از عوامل کلیدی با توجه به سناریوهای ۶ گانه دنبال می‌شود. از مجموع ۱۲۱ سناریو موجود، ۶۱ سناریو مطلوب، ۲۴ سناریو بحرانی و ۳۶ سناریو ایستا هستند. با نگاهی به نتایج کلی سناریوها مشخص می‌شود که وضعیت مطلوب بیشترین سهم را در بین حالت‌های ممکن دارد و پس از آن حالت ایستا (روند جاری) و در نهایت حالت بحرانی قرار دارند. با توجه به نتایج سناریو، وضعیت سناریوها به شرح مقابل است. بهترین سناریوی ممکن در بین ۶ سناریوی پذیرفته شده، سناریوی چهارم با کسب ۱۳ شرط مطلوب و سپس سناریو ششم با ۱۲ شرط مطلوب بودند و سناریوهای دیگر به دلیل دارا بودن وضعیت قرمز به عنوان سناریوهای بحرانی در نظر گرفته می‌شدند (جدول ۳).

جدول ۳) ضرایب وضعیت‌های احتمالی به تفکیک سناریوهای شش‌گانه

سناریوها	وضعیت			ضرایب وضعیت			مطلوب			بحران		
	وضعیت مطلوب	وضعیت ایستا	وضعیت بحرانی	۳	۱	۳	میزان مطلوب	درصد مطلوبیت	میزان بحرانی	درصد بحرانی		
سناریو اول	۱۱	۵	۴	۳۳	۵	۱۲	۳۸	۱۷/۴۳	۱۲	۱۶/۶۶		
سناریو دوم	۸	۶	۶	۲۴	۶	۱۸	۳۰	۱۳/۷۶	۱۸	۲۵		
سناریو سوم	۱۰	۵	۵	۳۰	۵	۱۵	۳۵	۱۶/۰۵	۱۵	۲۰/۸۳		
سناریو چهارم	۱۳	۷	۰	۳۹	۷	۰	۴۶	۲۱/۱۰	۰	۰		
سناریو پنجم	۷	۵	۸	۲۱	۵	۲۴	۲۶	۱۱/۹۲	۲۴	۳۳/۳۳		
سناریو ششم	۱۲	۷	۱	۳۶	۷	۳	۴۳	۱۹/۷۲	۳	۴/۱۶		

ب) گروه‌بندی سناریوهای قوی طراحی شده

با توجه به نتایج به دست آمده از سناریوهای طراحی شده، به طور کلی سناریوها را می‌توان در دو گروه مجزا طبقه‌بندی کرد که عبارتند از: ۱- گروه اول: سناریوهای مطلوب که دارای بیشترین تعداد وضعیت مطلوب بودند که به ترتیب شامل سناریوهای چهارم و ششم بودند و به عنوان سناریوی مطلوب، وضعیت ایده‌آل را برای بازآفرینی بافت

تاریخی در شهر شیراز نشان می‌دهند.

۲- گروه دوم: سناریوهای بحرانی که به عنوان سناریوهایی تعریف شدند که بحرانی‌ترین و نامطلوب‌ترین وضعیت را داشتند و سناریوهای اول، دوم، سوم و پنجم در این گروه طبقه‌بندی شدند. گروه اول (بهترین سناریو): این مجموعه از سناریوهای قوی محتمل‌ترین سناریو برای وضعیت آینده بازآفرینی بافت تاریخی در

توجه‌ی ذی‌نفعان و ذی‌نفعان برنامه‌های بازآفرینی به مقوله معضلات زیست‌محیطی، بی‌توجهی به روشنایی و نور معابر، کاهش گرایش به سکونت اقشار متوسط به بالا و خروج جمعیت بومی از بافت و فقدان سیاست‌های مشخص. با توجه به نتایج به‌دست‌آمده، این گروه وضعیت کاملاً بحرانی برای بازآفرینی بافت تاریخی در شهر شیراز را شامل می‌شود.

بحث

هدف این مطالعه بررسی عوامل کلیدی موثر بر بازآفرینی بافت‌های تاریخی شیراز و نیز ارزیابی سناریوهای محتمل بر بازآفرینی بافت‌های تاریخی شهر شیراز بود. عوامل کلیدی موثر بر آینده بازآفرینی بافت تاریخی شیراز شامل مخروبه‌شدن برخی از بناهای باارزش تاریخی، نبود بودجه کافی برای مرمت، از بین رفتن ارزش بناهای تاریخی در ذهن مردم، عدم استفاده تام و کامل گردشگران از تمام جاذبه‌های توریستی بافت، تهدید ناشی از دسترسی نامناسب به فضاهای بلاستفاده که بر بی‌توجهی سرمایه‌گذاران دولتی و خصوصی به این فضاها می‌افزاید، هزینه زیرساخت‌های شهری، امنیت در مقابل زلزله و حوادث طبیعی، جلب توجه ذی‌نفعان و ذی‌نفعان برنامه‌های بازآفرینی به مقوله معضلات زیست‌محیطی، دسترسی به آب، برق، گاز، تلفن، فاضلاب و غیره، آموزش پاکسازی و زیباسازی بافت، روشنایی و نور معابر، نبود پژوهش جامع، تهدید از بین رفتن انسجام بافت تاریخی در اثر ایجاد معابر و خیابان‌های نامناسب، نبود نیروی متخصص در سازمان‌های ذی‌ربط، پایین بودن سطح بهداشت در بافت، عدم سکونت هیچ یک از مسئولان مدیریت شهری و میراث فرهنگی در محدوده بافت تاریخی، کمبود آموزش‌های همگانی به منظور بالابردن سطح افکار در جامعه، عدم اقتدار سازمان بهسازی و نوسازی، فقدان سیاست‌های مشخص برخورد و کاهش گرایش به سکونت اقشار متوسط به بالا و خروج جمعیت بومی از بافت بود. بهترین سناریوی ممکن در بین ۶ سناریوی پذیرفته‌شده، سناریوی چهارم با کسب ۱۳ شرایط مطلوب و سپس سناریو ششم با ۱۲ شرایط مطلوب به عنوان مطلوب‌ترین سناریوها شناخته شدند و سناریوهای دیگر (سناریوهای اول، دوم، سوم و پنجم) به دلیل دارا بودن وضعیت قرمز به عنوان سناریوهای بحرانی در نظر گرفته می‌شوند. شایان ذکر است که اگر این سناریوهای بحرانی اتفاق بیفتد، در وضعیت بازآفرینی بافت تاریخی در شهر شیراز مشکلات زیادی خواهیم داشت که زمینه را برای افزایش چالش در آینده بازآفرینی بافت تاریخی فراهم می‌کند. استراتژی‌های بازآفرینی شهری باید از واقعیت‌های شهری یک مکان یا زمینه خاص استخراج شود.

بافت تاریخی را می‌توان هر شکلی از فضای ساخته‌شده تعریف کرد که در آن بازتاب پیشرفت سازمان‌یافته، تداوم‌یافته و طراحی‌شده اندیشه انسانی را در دورانی از گذشته، یعنی غیرمعاصر با خود بتوان دید [Amanzadegan & Tabibian, 2021]. به منظور حفاظت از بافت‌های تاریخی شهرها و موفقیت طرح‌ها و برنامه‌های بهسازی

شهر شیراز بود. در این گروه، موقعیت‌های مطلوب (ایده‌آل) بیشتری نسبت به سایر سناریوها وجود داشت و ایده‌آل‌ترین موقعیت ممکن برای خود تعریف شد.

سناریوی چهارم با ضریب مطلوبیت ۲۱/۱۰ بهترین سناریوی مطلوب در بین ۶ سناریو بوده و ویژگی‌ها و مشخصات اصلی این سناریو به گونه‌ای بود که این سناریو دارای ۱۳ شاخص مطلوب شامل افزایش بودجه کافی برای مرمت، افزایش استفاده تام و کامل گردشگران از تمام جاذبه‌های توریستی بافت، افزایش دسترسی مناسب به فضاهای بلاستفاده با ارتقای سرمایه‌گذاران دولتی و خصوصی به این فضاها، ارتقای جلب توجه ذی‌نفعان و ذی‌نفعان برنامه‌های بازآفرینی به مقوله معضلات زیست‌محیطی، افزایش آموزش پاکسازی و زیباسازی بافت، افزایش و ارتقای پژوهش جامع، بهبود نیروی متخصص در سازمان‌های ذی‌ربط، سکونت مسئولان مدیریت شهری و میراث فرهنگی در محدوده بافت تاریخی، افزایش اقتدار سازمان بهسازی و نوسازی، افزایش دسترسی به آب، برق، گاز، تلفن، فاضلاب و غیره، بهبود روشنایی و نور معابر، ارتقای سطح بهداشت در بافت، افزایش گرایش به سکونت اقشار متوسط به بالا و خروج جمعیت بومی از بافت بود. ۷ شاخص ایستا که ادامه روند فعلی را نشان می‌دادند شامل شاخص‌های ادامه روند فعلی برنامه‌های مخروبه‌شدن برخی از بناهای باارزش تاریخی، ادامه وضعیت فعلی در مورد از بین رفتن ارزش بناهای تاریخی در ذهن مردم، ادامه برنامه‌های فعلی امنیت در مقابل زلزله و حوادث طبیعی، ادامه برنامه‌های فعلی در مورد تهدید از بین رفتن انسجام بافت تاریخی در اثر ایجاد معابر و خیابان‌های نامناسب، ادامه روند فعلی آموزش‌های همگانی به منظور بالابردن سطح افکار در جامعه، ادامه برنامه‌های فعلی سیاست‌های مشخص بودند. این سناریو یعنی سناریو چهارم وضعیت بحرانی نداشت ولی در این گروه سناریو تنها سناریو ششم دارای یک سناریو بحرانی بود که عبارت است از نبود پژوهش جامع. به طور کلی، نتایج این گروه از سناریو (سناریو مطلوب) نشان‌دهنده شرایط کاملاً مساعد برای آینده بازآفرینی بافت تاریخی در شهر شیراز بود.

گروه دوم (بدترین سناریو): این گروه از سناریوها که به عنوان بدترین سناریوهای پیش‌بینی‌شده طراحی شدند، شامل سناریوهای ۱، ۲، ۳ و ۵ بودند که دلیل اصلی این نام‌گذاری وجود سناریوهای بحرانی در آنها بود که بدان معناست که اگر این سناریوها اتفاق بیفتد، در وضعیت بازآفرینی بافت تاریخی در شهر شیراز مشکلات زیادی خواهیم داشت که زمینه را برای افزایش چالش در آینده بازآفرینی بافت تاریخی فراهم می‌کند. در این گروه، سناریوی پنجم با نرخ بحرانی ۳۳/۳۳٪ بدترین وضعیت بحرانی را داشت که شاخص‌های بحرانی آن عبارت بودند از بی‌توجهی به مخروبه‌شدن برخی از بناهای باارزش تاریخی، بی‌توجهی به نبود بودجه کافی برای مرمت، افزایش تهدید ناشی از دسترسی نامناسب به فضاهای بلاستفاده که بر بی‌توجهی سرمایه‌گذاران دولتی و خصوصی به این فضاها می‌افزاید، کاهش هزینه زیرساخت‌های شهری، کاهش جلب

پروژه‌ها، قوانین و ضوابط شهری و جلب مشارکت شهروندان را برای توسعه و بازآفرینی بافت‌های فرسوده، لازم دانسته‌اند. رحیمیان و همکاران [Rahimian et al., 2012] به نقش مردم در بازسازی بافت‌های فرسوده تاکید کرده‌اند. قطعاً دریافت حمایت‌های دولتی در پی سیاست‌گذاری‌های مالی، عاملی است که مستقیماً در بازسازی و مرمت بناها و در نتیجه جذب گردشگران که از عوامل بازآفرینی بافت‌های تاریخی در این تحقیق هستند تاثیرگذار است. بدین ترتیب بر اساس وجه اشتراک رویکردهای بازآفرینی و آینده‌پژوهی که هر دو نگاه به ساخت آینده دارند می‌توان با بهره‌گیری از توانایی این فضاها آینده‌ای مطلوب را رقم زد. پیشنهادات:

۱- روش‌های جدید آینده‌پژوهی مناسب بافت تاریخی ارایه شود. در این صورت، مواجهه و حفاظت از بافت تاریخی بهتر و دقیق‌تر خواهد بود.

۲- پرداخت یارانه و تسهیلات بانکی و معافیت‌های مالیاتی و عوارض صدور پروانه به پروژه‌های محدوده بافت تاریخی تعلق گیرد.

۳- ترغیب و تشویق بخش خصوصی به سرمایه‌گذاری در این بافت

نتیجه‌گیری

مخروبه‌شدن برخی از بناهای باارزش تاریخی، نبود بودجه کافی برای مرمت، از بین‌رفتن ارزش بناهای تاریخی در ذهن مردم، عدم استفاده تام و کامل گردشگران از تمام جاذبه‌های توریستی، کاهش گرایش به سکونت افشار متوسط به بالا و خروج جمعیت بومی از بافت عوامل کلیدی موثر بر آینده بازآفرینی بافت تاریخی شیراز هستند.

تشکر و قدردانی: موردی توسط نویسندگان گزارش نشده است.

تأییدیه اخلاقی: موردی توسط نویسندگان گزارش نشده است.

تعارض منافع: این مقاله برگرفته از رساله نویسنده اول است. هیچ‌گونه تعارض منافعی در راستای نگارش و چاپ این مقاله وجود ندارد.

سهم نویسندگان: سیاوش قزلی چهرمی (نویسنده اول)، نگارنده مقدمه/نگارنده بحث/روش‌شناس (۲۵٪)؛ فرشته احمدی (نویسنده دوم)، نگارنده بحث/روش‌شناس (۲۵٪)؛ مریم فرخی (نویسنده سوم)، نگارنده بحث/نگارنده مقدمه (۲۵٪)؛ زینب طالبی (نویسنده چهارم)، نگارنده مقدمه/نگارنده بحث (۲۵٪)

منابع مالی: حمایت مالی برای این مطالعه ارایه نشده است.

منابع

- Alimmohamadi A, Sattari Sarebangholi H, Faramarzi Asl M, Pakdel M (2024). Sustainable urban planning patterns and techniques in historical contexts Case study (Bolaghi neighborhood of Qazvin). *Journal of Applied Researches in Geographical Sciences*. 24(72):81-97. [Persian]
- Amanzadegan E, Tabibian M (2021). Reading sustainable urban regeneration in historical districts by analyzing and evaluating the feasibility of its criteria in the historical District of Shiraz. *Physical Social Planning*. 8(2):11-28. [Persian]

و نوسازی در این مناطق، باید بخش و نهادی جدایی‌ناپذیر از سیاست‌های منسجم توسعه اجتماعی و اقتصادی در هر سطح در نظر گرفته شود. بازآفرینی کالبدی-فضایی می‌تواند از طریق انواع مختلف نوسازی تحقق یابد، نوسازی می‌تواند از طریق باززنده‌سازی، انطباق‌پذیری و استفاده دوباره از مکان، تخریب و توسعه مجدد صورت پذیرد. از این رو، مهم‌ترین راهبردهای بازآفرینی کالبدی-فضایی در بافت‌های فرسوده و تاریخی معرفی می‌گردند که عبارت است از سامان‌دهی و استفاده بهینه از پتانسیل‌های کالبدی و فیزیکی بافت‌های فرسوده و تاریخی، ارتقای زیست‌محیطی، استفاده از تکنولوژی و فناوری معاصر، بازسازی کارکردی یا تنوع‌بخشی کارکردی، توجه به کیفیت و خلاقیت در طراحی، تجهیز زیرساخت‌ها و توسعه خدمات و بالابردن سطح کیفی و کمی تاسیسات است. *قربانی و همکاران* نیز بر این نتایج صحه گذاشته‌اند [Ghorbanloo et al., 2022].

هم‌راستا با نتایج این پژوهش، *حیدری و همکاران [Heidari et al., 2022]* به آینده‌پژوهی و شناسایی پیشران‌های کلیدی بازآفرینی بافت‌های فرسوده شهری پرداخته‌اند. طبق نتایج، پیشران‌های کلیدی بازآفرینی بافت تاریخی شهر کرمان عبارتند از حفظ اصالت طرح و اثر، ایجاد مدیریت یکپارچه بافت تاریخی، استفاده مجدد از ابنیه و غیره صنایع فرهنگی در بازآفرینی. *پورمحمدی و همکاران [Purmohammadi et al., 2020]* به بازآفرینی پایدار سکونتگاه‌های فرودست شهری با رهیافت نوین آینده‌نگاری در سکونتگاه‌های فرودست شهری سنندج پرداخته‌اند. آنها دریافت‌اند به منظور بازآفرینی پایدار باید با هدف‌گذاری و تدوین سیاست‌های کارآمد تلاش شود که وضعیت‌های مطلوب در سناریوها در آینده تحقق پیدا کند و جلوی وضعیت‌های نامطلوب و بحرانی گرفته شود.

تقی‌نژاد و همکاران [Taghinejad et al., 2020] تامین منابع مالی، سیاست‌های کلان دولت و طرح‌های مصوب گردشگری را تاثیرگذارترین عوامل در بازآفرینی بافت‌های تاریخی معرفی کرده‌اند. آنها در مقابل، سیاست‌های تشویقی، شبکه حمل و نقل سواره و کارآفرینی را به عنوان عواملی که کمترین تاثیر را در روند بازآفرینی خلاق بافت تاریخی داشته معرفی نموده‌اند. همچنین، *مویدفر و صابری [Moaiedfar & Saberi, 2020]* بازآفرینی بافت‌های تاریخی را عملی نمی‌دانند تا زمانی که راهکارهای کارآمد، عملی و بلندمدت و کاربردی ارایه شود. نتایج پژوهش آنها حاکی از این است که نگاه ویژه به بافت و بی‌توجهی مسئولان، بیشترین تاثیرگذاری و عدم اشتیاق مردم برای نوسازی بافت فرسوده به دلیل هزینه‌های بالا بیشترین تاثیرپذیری را بر نوسازی بافت‌های فرسوده شهر یزد داشته‌اند.

در واقع، در فرآیند بازآفرینی بافت‌های فرسوده، عزم جدی مردم و ساکنین این محلات برای همکاری و مشارکت در مراحل مختلف عاملی بسیار حایز اهمیت است. در این راستا، رجبی و همکاران [Rajabi et al., 2021] نیز سرمایه‌گذاری دولتی و تزریق اعتبارات

- induced social change. *Annals of Tourism Research Empirical Insights*. 4(1):100088.
- Moaiedfar S, Saberi MR (2020). Forecasting in the historical texture with a sustainable development approach (case study: Shesh Badgir district in Yazd). *Geographical Urban Planning Research*. 8(1):137-159. [Persian]
- Peyvastehgar Y, Mohamadidoost S, Heydari AA, Allah Rahimi E (2017). Facilitating performance evaluation offices old urban tissue in the process of sustainable urban regeneration (case offices in Shiraz major facilitator). *Research and Urban Planning*. 8(30):225-244. [Persian]
- Pourahmad A, Farhudi R, Zangeneh Shahraki S, Shafaat Gharamaleki T (2021). Assessing the tourism capabilities of historical textures for urban regeneration (case study: Tabriz city). *Tourism Management Studies*. 16(53):201-232. [Persian]
- Pourmohammadi MR, Babai Aghdam F, Naimi K (2020). Urban slums sustainable regeneration through foresight approach case study: Sanandaj urban slums. *Geography and Planning*. 24(73):67-93. [Persian]
- Rahimian Mh, Esmailpoor N, Ghorbani S (2012). Urban rusty textures recreation with an emphasis on social mobilization (case study: Slaughter house district in Yazd). *Urban Regional Studies and Research*. 4(15):123-140. [Persian]
- Rajabi E, Hosseinzadeh Dalir K, Ezzatpanah B (2021). Identifying the regeneration affecting key drivers of Tabriz City historical textures using future studies approach. *Culture of Islamic Architecture and Urbanism*. 6(2):211-237. [Persian]
- Rousta M, Soleimani M, Sarafi M, Rafiyani M (2022). Scale analysis of urban regeneration projects and its effects on the quality of life of residents with emphasis on the Iran experience. *Motaleate Shahri*. 11(41):99-112. [Persian]
- Sadeghi AR, Peyrovedin A, Khakzand M (2021). Feasibility analysis of TDR projects based on mapping of potential areas for development, case study: Shiraz, Iran. *Geographical Urban Planning Research*. 9(2):529-553.
- Taghinejad K, Yazdani S, Sheikholeslami A, Malekhoseini A (2020). Futuristic future approach to creative recreation of the historical context of Gorgan City. *Quarterly of Geography and Regional Planning*. 10(3-1):201-217. [Persian]
- Yao Y, Liu X, Ren L, Sun P (2023). The role of city honor designations in influencing tourism performance: Evidence from the National Civilized City program in China. *Journal of Hospitality and Tourism Management*. 54:437-446.
- Zali N, Zamanipoor M (2015). Systematic analysis of strategic variables of regional development in scenario-based planning (case study: Mazandaran Province). *Town and Country Planning*. 7(1):1-28. [Persian]
- Zhang W, Zhang X, Wu G (2021). The network governance of urban renewal: A comparative analysis of two cities in China. *Land Use Policy*. 106:105448.
- Azadkhani P, Salavarzizadeh M, Farogh Doost F (2023). Study of the feasibility of regeneration of central worn-out textures of Ilam City based on urban smart growth approach. *Journal of Applied Researches in Geographical Sciences*. 23(71):283-301. [Persian]
- Capolongo S, Sdino L, Dell'Ovo M, Molioli R, Della Torre S (2019). How to assess urban regeneration proposals by considering conflicting values. *Sustainability*. 11(14):3877.
- Gao Q, Yin D, Zhu H (2020). Urban regeneration and emotional politics of place in Liede Village, Guangzhou, China. *Habitat International*. 103:102199.
- Ghaenoie M, Khan Mohammadi M (2015). Urban regeneration through the explanation of cultural neighborhoods for the presence of creative industries. *Stable City*. 2(1):49-77. [Persian]
- Ghorbanloo H, Taghi Masomi M, Yazdani MH (2022). Strategic analysis of urban regeneration with an emphasis on social components in peri-urban spaces (Case: The worn-out texture of Tehran's 20th district). *Urban Peripheral Development*. 4(2):19-34. [Persian]
- Godet M (2000). The art of scenarios and strategic planning: Tools and pitfalls. *Technological Forecasting and Social Change*. 65(1):3-22.
- Gu Z, Zhang X (2021). Framing social sustainability and justice claims in urban regeneration: A comparative analysis of two cases in Guangzhou. *Land Use Policy*. 102:105224.
- Heidari A, Hataminezhad H, Shahraki S, Pourahmad A, Hosseini A (2022). Future study and identification of key factor for the regeneration of inefficient urban tissues (case study: Historical tissue of Kerman city). *Urban Social Geography*. 9(2):149-170. [Persian]
- Hoseini M, Moradian Harandi M (2023). Investigating the role of creative tourism in the recreation and development of tourism in the historic neighborhoods of the city (case example: Dardasht-Sarcheshmeh, Toghchi-Shahshahan, Kangaz, Karladan-Klicheh neighborhoods). 12(46):130-147. [Persian]
- Izadfar N, Rezaei MR (2020). Identifying the key factors affecting sustainable urban regeneration with a futures research approach (case study: Dysfunctional context of Yazd City). *Geography and Territorial Spatial Arrangement*. 10(34):109-130. [Persian]
- Karimi Yazdi A, Barati N, Zarei M (2019). An inquiry into qualitative norms of place perception in the experience of urban space revitalization in Emamzadeh Saleh, Tajrish, Tehran. *Motaleate Shahri*. 8(32):89-104. [Persian]
- Korkmaz C, Balaban O (2020). Sustainability of urban regeneration in Turkey: Assessing the performance of the North Ankara urban regeneration project. *Habitat International*. 95:102081.
- Lee JH, Lim S (2018). An analytic hierarchy process (AHP) approach for sustainable assessment of economy-based and community-based urban regeneration: The case of South Korea. *Sustainability*. 10(12):4456.
- Lei WS, Suntikul W, Chen Z (2023). Tourism development